

Pieņemts lēmums virzīt piecus kultūrvēsturiski nozīmīgus objektus iekļaušanai valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā

Publicēts: 18.12.2020.

[Informācija preseī](#)

[Jaunami](#)

Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde 17.decembrī pieņēmusi lēmumu par piecu kultūrvēsturiski nozīmīgu objektu virzīšanu iekļaušanai valsts aizsargāto pieminekļu sarakstā – visi lēmumi no speciālistu puses bijuši vienprātīgi, taču ir saņēmuši pretestību no pieminekļu īpašnieku un apsaimniekotāju puses vai citādi piesaistījuši īpašu sabiedrības uzmanību.

Pieminekļu spektrs ir no viduslaiku kapsētas Cesvainē un ceļot Rīgas HES uzspridzinātās Sv. Jura baznīcas drupām, līdz Rīgas Vanšu tiltam, kas pārstāv modernisma arhitektūru, no dramatiskās “Stūra mājas” ar tās asiņaino vēsturi, līdz Jāņa Kristītāja skulptūrai, kas brīnumaini atradusies.

- 1 Ēka Brīvības ielā 61 jeb “Stūra māja” – nolemts virzīt iekļaušanai visu ēku, piešķirot tai valsts nozīmes vēsturiska notikuma vietas statusu

Priekšvēsture:

- 1986.gadā 1912. gadā celtais īres nams ar veikaliem jeb “*Tetera nams*” iekļauts Rīgas pilsētas vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļu sarakstā
- 1998.gadā, pārapsiprinot iepriekšējos sarakstus, nams atkārtoti tiek atzīts par vietējas nozīmes arhitektūras pieminekli (valsts

aizsardzības Nr. 7962, statuss stājies spēkā 19.12.1998)

- 2008. gadā Olafs Pulks kā iesniedzējs, kam pievienojas vairāku sabiedrisko organizāciju un privātpersonu grupa, lūdz visu ēku Brīvības ielā 61 iekļaut valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā kā vēsturiska notikuma vietu
- 2008. g., izskatot jautājumu par "Stūra mājas" iekļaušanu valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā, NKMP (tolaik VKPAI) speciālisti arī rosina vēsturiska notikuma vietas statusu piešķirt visai ēkai, taču ir spiesti rēķināties ar saimnieciskiem un politiskiem faktoriem
- Ievērojot ēkas īpašnieka vēlmi turpināt ēkas izmantošanu saimnieciskās darbības veikšanai (biroji, viesnīca, dzīvokļi u.tml.), tika pieņemts lēmums, kas kā vēsturiska notikuma vietu saglabā un aizsargā tikai daļu no ēkas (pirmā stāva un pagrabstāva telpu grupas, kā arī attiecīgajā zemes gabalā esošie iekšpagalmi un caurbrauktuve), kur saglabājušās ar represīvo iestāžu darbības laiku saistītās iekārtas un aprīkojums.
- Pārējā ēkas daļa tiek saglabāta atbilstoši arhitektūras pieminekļa prasībām.
- 2009. gadā tiek pieņemts lēmums "Stūra mājas" daļai noteikt Valsts nozīmes vēsturiska notikuma vietas statusu kā ēkai, kur no 1940. līdz 1941.gadam un no 1944. līdz 1991.gadam notikusi komunistiskā režīma represīvo iestāžu darbība (Valsts aizsardzības Nr. 8684, statuss stājas spēkā 28.02.2009.)
- 2020.gada 20.11. NKMP saņem iesniegumu par vēsturiska notikuma vietas statusa piešķiršanu visai ēkai – to iesniedz Edvīns Šnore, LR Saeimas deputāts un biedrības "Latvijas okupācijas muzejs" biedrs

Kas ir mainījies kopš 2008. gada, lai šobrīd piešķirtu vēsturiska notikuma vietas statusu visai ēkai? Ir veikti papildus apsekojumi un ir pierādīts, ka represīvo iestāžu darbības liecības ir atrodamas visā ēkā. Ir noteiktas vēsturiskā notikuma vietas saglabājamās vērtības, kas ir gan vēsturiskais konteksts, gan notikumu raksturojoši un apliecināši autentiski elementi. Visa ēka ir saglabājusi vēsturisko patin un noskaņu, kas kopā ar nemateriālajām liecībām un informācijas kopumu vēsturiskā mantojum kontekstā rada vienotu, nedalāmu veselumu. Lai arī VNĪ ir aicinājuši šādu lēmumu nepieņemt, NKMP uzskata, ka visa ēka ir atzīstama par valsts nozīmes vēsturiska notikuma vietu. Lai ieraksti Pieminekļu sarakstā nedublētos, pieminekļis Nr.7962 "Īres nams ar veikaliem" ir izslēgts no vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļu saraksta.

- 1 Rīgas Vanšu tilts – nolemts virzīt iekļaušanai valsts aizsargāto pieminekļu sarakstā kā reģionālas nozīmes industriālo pieminekli, kaut arī tam nav piekritusi Rīgas dome.
- 2 Cesvaines viduslaiku kapsēta (Zviedru kapi) – nolemts virzīt iekļaušanai valsts aizsargāto pieminekļu sarakstā kā reģiona nozīmes arheoloģijas pieminekli, kaut arī Cesvaines novada dome tam nav piekritusi.
- 3 Salaspils Svētā Jura baznīcas vieta - nolemts virzīt iekļaušanai pieminekļu sarakstā kā reģionālas nozīmes arheoloģijas pieminekli, kaut arī tam nav piekritis apsaimniekotājs a/s "Latvenergo".
- 4 Rīgas Svētā Jāņa baznīcas skulptūra "Jānis Kristītājs" – nolemts virzīt iekļaušanai valsts nozīmes mākslas pieminekļu sarakstā kā kustamo pieminekli, kaut arī tā nav atradusies sākotnējā vietā, izmantota kā eksponāts un šobrīd tai nav īpašnieka.

NKMP virzītie lēmumi par grozījumu izdarīšanu Pieminekļu sarakstā stājas spēkā, kad tos ir apstiprinājis kultūras ministrs un lēmums ir nopublicēts LR oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis".

Informāciju sagatavoja:

Mg.art. Elvita Ruka

Speciāliste sabiedrisko attiecību jautājumos

Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde

67326602; 29497277; elvita.ruka@mantojums.lv

<https://www.nkmp.gov.lv/lv/jaunums/pienemts-lemums-virzit-piecus-kulturvesturiski-nozimigus-objektus-ieklausanai-valsts-aizsargajamo-kulturas-piemineklu-saraksta>